

УДК 338.48

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-294-3-51

МОІСЄЄВА Н. І.

ORCID ID: 0000-0001-6349-7892

e-mail: n.i.moiseeva1@gmail.com

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

КРУПІЦА І. В.

ORCID ID: 0000-0003-1438-5039

E-mail: krupichka@ukr.net

Одеська національна академія харчових технологій

БАЙРАЧНА О. К.

ORCID ID: 0000-0003-2401-3685

Одеська національна академія харчових технологій

АКТУАЛЬНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті встановлено, що за сучасних умов економічного розвитку України туризм є однією з найперспективніших галузей. Виявлена позитивна тенденція надання ринку туристичних послуг, яка свідчить про те, що кількість іноземних туристів, які відвідують країну, скоротилася, водночас різко збільшився виїзний туризм. Крім того, дослідження свідчать про серйозне незадоволення внутрішнього попиту на туристичні продукти. Встановлено, що для забезпечення попиту на туристичний продукт у країні та за кордоном Україна запропонувала окремі напрямки розвитку туристичних послуг. Слід зауважити про впровадження нових методів розвитку туризму, удосконалення традиційних форм туристичної діяльності, повне використання туристичного потенціалу туристичних дестинацій. З економічної та соціальної точок зору перспективним є напрямок розвитку індустрії туристичних послуг країни в сучасних умовах. У роботі висвітлена поточна ситуація та актуальні проблем розвитку галузі, а також розглянуто можливі напрямки розвитку туристичних послуг. Туризм може допомогти збільшити доходи на всіх рівнях бюджету, збільшити можливості працевлаштування та залучити внутрішні та іноземні інвестиції. Водночас сучасний розвиток туристичної галузі України характеризується глибокими протиріччями в її організаційній структурі, напрямі розвитку, якісних та кількісних характеристиках.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, попит на туристичний продукт, туристичні послуги, туристичні локації, активний туризм.

NATALIIA MOISIEIEVA

Doctor of Economics, Associate Professor,
Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture

IRYNA KRUPITSA

Odessa National Academy of Food Technologies

OKSANA BAIACHNA

Odessa national academy of food technologies

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE MARKET OF TOURIST SERVICES OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

The article establishes that in the current conditions of economic development of Ukraine tourism is one of the most promising industries. There is a positive trend in the provision of tourist services, which indicates that the number of foreign tourists visiting the country has decreased, while sharply increased outbound tourism. In addition, research shows a serious dissatisfaction with domestic demand for tourism products. It is established that in order to meet the demand for the tourist product in the country and abroad, Ukraine has proposed certain areas of development of tourist services. We can say about the introduction of new methods of tourism, improvement of traditional forms of tourism, full use of the tourist potential of tourist destinations. From the economic and social point of view the direction of development of the industry of tourist services of the country in modern conditions is perspective. The paper highlights the current situation and current issues of industry development, as well as possible areas of development of tourist services. Tourism can help increase revenues at all levels of the budget, increase employment opportunities and attract domestic and foreign investment. At the same time, the modern development of the tourism industry of Ukraine is characterized by deep contradictions in its organizational structure, direction of development, qualitative and quantitative characteristics.

Key words: market of tourist services, demand for tourist product, tourist services, tourist locations, active tourism.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Туризм є потужною базою зайнятості та джерелом наповнення державного бюджету, це дозволяє розвивати всі сфери, пов'язані з виробництвом туристичної продукції, підвищувати загальний культурний рівень, стимулюючи таким чином країну до розвитку цієї сфери послуг. Проте туристична галузь має певні особливості, які необхідно враховувати при формуванні моделей та прогнозів розвитку окремих регіонів. Наприклад, туризм має мультиплікаційний вплив на інші сфери економічної діяльності: транспорт, сільське господарство, торгівлю, громадське харчування, впливає на соціальне, культурне та екологічне середовище.

Туризм забезпечує життя мільйонам людей і дає мільярдам можливість дізнатися про культурні особливості свого народу та інших народів світу та багатство природи. Світовий досвід свідчить, що важливою особливістю туристичної галузі є її відносна стійкість в умовах економічного спаду, геополітичної нестабільності та швидкого відновлення після криз, що виникають.

Туризм є одним із перспективних напрямів соціально-економічного розвитку, він є джерелом валютних надходжень, визначає розвиток інших галузей, впливає на зайнятість населення, є чинником сталого розвитку сільської місцевості, формуючи позитивний імідж особистості, регіону та країни в цілому. Україна має всі умови для розвитку туризму: мальовничі природні краєвиди, різноманітні ландшафти, багата історія, архітектура та культурна спадщина, сприятливі умови для відпочинку та ресурси, але можливість туризму стати рушійною силою економічного розвитку ще не повністю використана. Для ефективної роботи туристичної галузі та виконання пріоритетних завдань у сфері туризму необхідно забезпечити національну підтримку та допомогу галузі, реалізувати стратегії розвитку туризму, сформулювати регіональні плани розвитку туризму, підвищити конкурентоспроможність українського туристичного продукту, стимулювати інвестиції тощо.

Аналіз досліджень та публікацій

Питаннями в галузі туризму займалися такі зарубіжні дослідники, як Г. Харріс, Дж. Річі, Дж. Боуен, Н. Реймерс, Ф. Котлер та ін. Серед вітчизняних вчених, які зробили великий внесок, Бейдик О.О., Гудзь П.В., Мальська М.П., Любимцева О.О., Кіфяк В.Ф. та інші. Проте, незважаючи на величезний науковий інтерес, залишається багато невирішених проблем, які гальмують розвиток внутрішнього туризму. До цих проблем можна віднести недосконалість нормативно-правової бази в туристичній сфері, відсутність коштів на трансформацію та будівництво існуючих туристичних об'єктів, основний напрямок розвитку туристичних послуг.

Мета та завдання статті

Метою даної статті є вивчення напрямку розвитку ринку туристичних послуг України в сучасних умовах з економічної та соціальної точки зору. У роботі завданням є висвітлення особливостей та актуальні проблеми галузі, а також розгляд можливих напрямків розвитку ринку туристичних послуг.

Виклад основного матеріалу

Сьогодні туризм є одним із найперспективніших напрямків економічного та соціального розвитку країни. В Україні функціонування туристичного ринку суттєво вплинуло на роботу трохи більше 40 галузей економіки та 10–15% населення України. З цього можна зробити висновок, що туризм може стати ефективним напрямком подолання нинішньої економічної кризи, спричиненої глобальною пандемією коронавірусу. Найважливіше те, що туризм – це сфера діяльності з постійно зростаючою кількістю працівників. Нині в українському туристичному секторі працює близько 10% населення країни. Однак вартість створення робочих місць у цій галузі оцінюється в 20 разів нижчою, ніж у галузі, а окупність інвестицій у 4 рази вища [5]. Незважаючи на всі політичні та соціально-економічні проблеми, які виникли в останні роки, внутрішній туризм став однією з галузей національної економіки України, без участі державних коштів випуск туристичної продукції з кожним роком збільшувався.

Основними факторами, що гальмують розвиток туристичної галузі України, є:

- ✓ політична ситуація в Україні нестабільна, на сході відбуваються військові конфлікти;
- ✓ недоліки у сфері регіонального нагляду за туристичною сферою;
- ✓ відсутність якісної рекламної інформації про потенціал закордонного туризму України;
- ✓ велике податкове навантаження, яке є перешкодою для потенційних інвестицій у цій сфері;
- ✓ низька якість персоналу в туристичній сфері;
- ✓ нестача готелів, які відповідають світовим стандартам.

Крім того, однією з головних перешкод для ефективного розвитку українського туризму в останні роки залишається слабка туристична інфраструктура [3]. Формування нових авіарейсів і залізничних маршрутів може стати стимулом для формування нових туристичних об'єктів. Ще одна дуже серйозна проблема – відстала технологія туристичної галузі. В Україні на практиці стало звичним невикористання сучасних туристичних технологій, які вже існують у розвинених країнах: це, зокрема, електронні інформаційні каталоги в туристичній сфері (за винятком кількох великих міст – Києва, Одеси, Львова тощо). Наявність готелю та вільні місця, маршрути транспортування, а також перелік та опис наданих послуг. Хоча останнім часом в Україні можна спостерігати деяке пожвавлення у сфері інформаційних технологій, необхідно активно використовувати цю можливість, щоб наблизитися до рівня світового туристичного обслуговування. Як зазначалося раніше, Україна ухвалила «Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року» у 2017 році. Основними напрямками, які оголосили про реалізацію стратегії, є: забезпечити безпеку роботи відділу туризму; удосконалити нормативно-правову базу у сфері туризму; розвиток людського потенціалу туристичних підприємств (затвердження експертно-кваліфікаційних вимог, професійна підготовка експертів, інноваційний розвиток у сфері туризму та забезпечення наукових досліджень) та розвиток туристичної інфраструктури; впроваджувати маркетингову політику розвитку туризму (створювати та підтримувати позитивний імідж України, розвивати та демонструвати туристичний потенціал України та за кордоном, розвивати та запускати туристичний портал, який може надавати інформацію про туристичні

можливості в Україні, її регіонах та інших регіонах). Тому потреба розвитку нових туристичних послуг цілком назріла. Давайте окреслимо деякі з них.

Наразі в Україні налічується понад 4500 місць розміщення туристів і відпочиваючих, ними користується 620 тис., але майже всі потребують модернізації відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, рекреаційні зони України, пам'ятки культури та архітектури та багато інших туристичних та туристичних послуг потребують хорошої підтримки. Для значного зростання туризму необхідно покращити дорожню інфраструктуру: побудувати нові кемпінги, кафе, заправки, придорожні ресторани та зони відпочинку. На цей час індустрія туризму сформувала до 8% ВВП і 20% зовнішньої торгівлі України. Сьогодні кожен іноземний турист, який приїжджає до нашої країни, в середньому залишається тут на 3 дні і залишає близько 500 доларів США [6]. Використовуйте маркетингові інструменти як напрямок покращення туристичних послуг. Також буде дуже корисно вивести національну туристичну індустрію на вищий рівень якості в українських туристичних об'єктах PR-компанії, адже багато туристів можуть навіть не знати, які послуги Україна може їм надати в комплексі. Видно, що низька поінформованість про туристичні курорти, сільський туризм та туристичні послуги також є важливими несприятливими факторами, що впливають на розвиток етнічного туризму. Основними моментами, необхідними для формування сучасної стратегії просування туристичних продуктів на міжнародний та міжнародний ринки, є наступні [3]:

- масштабне впровадження рекламно-інформаційних компаній у ЗМІ України та інших країн;
- розвиток виставок та виставкової діяльності у сфері туризму;
- запровадити туристичні можливості в Україні для національних організацій, які відправляють туристів в Україну;
- створити мережу інформаційних центрів для іноземних туристів у місцях з найбільшим туристичним потоком;
- формувати сучасну туристичну статистику тощо.

Це також відкриває величезні можливості для розвитку будь-якого підприємства та електронної комерції. Це нова форма ринкових відносин, заснована на використанні передових телекомунікаційних технологій та електронного Інтернету. Зараз в Україні необхідно розвивати електронні процедури бронювання та обігу. Використання цих програм дозволяє не тільки знизити витрати на зв'язок, але й служити офісом для всіх учасників туристичного ринку. Агенти зможуть в будь-який час і в будь-якому місці отримувати своєчасну та достовірну інформацію про ціни та кількість вакансій, а також стежити за ходом виконання всіх етапів виконання замовлення в режимі реального часу. Український туристичний ринок повинен наслідувати Galileo, Amadeus, Sabre, Worldspan та інші найпопулярніші шоу у світі.

Для підвищення привабливості українських туристичних послуг необхідно також запроваджувати інновації або так звані організаційні інновації. Ми вважаємо, що в Україні необхідно розвивати такі види інноваційного туризму:

1) Ділова подорож. Він з'явився наприкінці 1990-х років, але швидко розвивався у всьому світі. Такий туризм включає участь у наукових конференціях і конференціях, з'їздах, виробничих конференціях і семінарах, виставках, експозиціях, салонах, а також поїздки для укладання переговорів і підписання контрактів. Такий туризм слід розвивати в містах з найбільш сприятливим бізнес-середовищем в Україні (Київ, Одеса, Львів, Харків, Дніпропетровськ);

2) Аграрний туризм (сільський туризм, сільський туризм). Сюди входять туристи, які відвідують екологічно чисті (порівняно з міськими поселеннями) території для відпочинку та розваг. Одноденні поїздки вже поширені в Канаді та Сполучених Штатах. Наприклад, ви можете організувати подібні рекреаційні заходи на заході та півночі України. З цієї причини необхідно впроваджувати характерні «туристські села», проектуючи проживання та харчування «сільський туризм» у сільських будинках (сім'ях) в екологічно чистих районах;

3) Пригодницький та екстремальний туризм. Десять років тому пригодницький туризм став важливим нововведенням у сфері туризму. Ще одним видом туризму, який можна розвивати в Україні, є медичний туризм. За даними Global Health Tourism Conference-GWTC, в останні роки медичний туризм розвивається відносно високими темпами в усьому світі. Згідно з цими оцінками, за останні 10 років сектор міжнародного медичного туризму зріс у середньому на 9,9% на рік, що майже вдвічі перевищує темпи зростання всієї туристичної галузі [6]. Очікується, що протягом наступних 10 років цей сегмент ринку буде рости приблизно на 20% щорічно. До 2025 року його загальний оборот може досягти 3 трлн доларів США. [4]. У Німеччині, Швейцарії, Ізраїлі, Туреччині та інших країнах розвинений медичний туризм, щороку лікуються понад 600 тис. пацієнтів з інших країн. Тому в Туреччині річний дохід від медичного туризму досяг 4,2 млрд доларів США [5]. Представники країн-учасниць Всесвітньої асоціації медичного туризму заявили, що моя країна має можливість активно брати участь у цьому процесі. Зростання цін на лікування в розвинених країнах призвело до нового попиту на пацієнтів, які тепер вважають за краще отримувати високоякісне лікування за нижчими цінами і бажають відвідати нові країни. Проте Україні досі важко конкурувати зі світовими лідерами у сфері медичного туризму – США, Німеччиною, Туреччиною, Ізраїлем та Францією [7].

Навпаки, Україна має дуже багатий ресурс природних курортів з лікувальною цінністю, тому останнім часом європейські туроператори цікавляться українськими оздоровницями, але лише наявності

природних ресурсів недостатньо для залучення великої кількості туристів. Великі інвестиції мають бути спрямовані на реконструкцію існуючих закладів медичного туризму та нових закладів медичного туризму: будинків престарілих, медичних центрів, реабілітаційних клінік. Проте знадобиться сучасне медичне обладнання та висококваліфікований персонал. Серед найбільш переважних видів туристичної діяльності, які можуть забезпечити високу конкурентоспроможність туристичних продуктів на міжнародному ринку, слід також виділити активний туризм як форму туризму. Основними передумовами його подальшого розвитку є ландшафтно-географічне положення України. Надає широкі можливості, а також традиційні види активного дозвілля: катання на лижах, альпінізм і піші прогулянки, розвиток нових видів, таких як рафтинг, яхтинг, полювання, дайвінг. Функціонування цих механізмів у туристичній сфері можна налагодити шляхом впровадження таких заходів:

1. Розробка та законодавчий нагляд за правовими аспектами розвитку кожного окремого елемента активного туризму.

2. Створити максимально сприятливі умови для ведення бізнесу в сфері активного відпочинку.

3. Проводити широкий спектр рекламних кампаній, щоб потенційні туристи з різних країн дізналися про нові можливості для позитивних, а часом і екстремальних розваг в Україні [6].

Система заходів базується на класифікації окремих підвидів активних розваг в Україні та виборі найбільш перспективних регіонів для розвитку кожного виду в нашій країні. Активні види подорожей включають: 1) рафтинг; 2) яхти; 3) подорожі на всюдиході; 4) похід на полювання; 5) сафари; 6) гірськолижні свята; 7) політ на повітряній кулі; 8) дайвінг. Регіони обрані, оскільки вони відповідають вимогам клімату, природи та рельєфу для ефективного розвитку цих видів активного туризму. Взагалі кажучи, найкращими напрямками, які мають бути пріоритетними для розвитку цього виду розваг, є Закарпаття та Львівська області, Південь України, Асканія-Нова. Модель розвитку активного туризму України також має показати свої переваги іноземним туристам. Порівняно з цінами на подібні послуги в інших країнах, ціни на послуги в нашій країні нижчі. Є можливість отримати незабутні враження та скористатися знижками для особистих подорожей.

Позитивний вплив розвитку нового виду активного туризму на країну передбачає збільшення доходів від розвитку галузі, використання можливостей у різних регіонах України, збільшення зайнятості, збільшення попиту на внутрішні туристичні компанії, зростання туризму. можливості інформування в Україні. Важливе місце в розвитку сучасного туризму займає сільський зелений туризм, вид туризму з великими перспективами розвитку [7]. Це пов'язано з тим, що це позитивно вплинуло на економічний та соціальний розвиток окремих регіонів нашої країни. З одного боку, сільський туризм може використовувати наявне житло, продавати індивідуальне господарство та надавати супутні послуги в регіоні, що може генерувати значні доходи для місцевого та державного бюджетів та безпосередньо для населення, зайнятого на приватних підприємствах регіону. З іншого боку, розвиток сільського зеленого туризму дає можливість вирішувати великі соціальні проблеми. У зв'язку з цим необхідно побудувати модель зеленого туризму в українському селі, яка передбачає розвиток зеленого туризму в українському селі, поєднуючи комплекс заходів, необхідних для нормального розвитку туризму в регіоні, та вигідні економічні і соціальні наслідки їх впровадження.

Напрямки підвищення конкурентоспроможності такого туризму включають:

- 1) удосконалення правової бази розробки та функціонування;

- 2) надання підтримки органам місцевого самоврядування, які контролюють питання туризму;

- 3) створення умов для розвитку підприємницької діяльності у цій сфері, зокрема шляхом надання довгострокових пільгових кредитів на будівництво та реконструкцію житла для надання цих послуг;

- 4) створення єдиної інформаційної системи для забезпечення обміну інформацією та резервування розважальних закладів у сільській місцевості;

- 5) розробка спеціальних планів, курсів та тренінгів, які готуються власниками туристичних об'єктів з економічних, правових та адміністративних аспектів туристичної діяльності.

Системна діяльність у цих сферах позитивно вплине на розвиток сільського зеленого туризму в нашій країні. Важливу роль у підвищенні ефективності туристичної діяльності у сфері зеленого туризму відіграватимуть такі фактори:

- підвищити рівень життя та добробуту фермерів;

- створення нових можливостей працевлаштування для приміських жителів;

- сприяння розвитку регіональної інфраструктури;

- відродження культурних та духовних традицій українського народу тощо.

Загалом, оптимізація розвитку сільського зеленого туризму значною мірою залежить від впровадження відповідного механізму функціонування діяльності та формулювання організаційних засад сприяння розширенню цієї сфери дозвілля з чітким акцентом на конкретних позитивних результатах.

Крім того, планується розвивати традиційні туристичні послуги для основних туристичних напрямків. Наприклад, в Україні зараз запрошують іноземних туристів відвідати Чорнобиль, і є величезний попит на туристів. Але є й інші подібні місця в Україні, як-от Золочівський та Підгорецький замки на Львівщині, замок Паланок у Мукачеві, Сомінське озеро в Уоррені, Київська область Сахора, «Бугайський трикутник» тощо. Виходячи з зарубіжного досвіду, ви можете почати створювати ресурси з попередньо

визначеними атрибутами та новими цільовими функціями або залучати нові ресурси для процесу подорожі. Необхідно розробляти маршрути різної тривалості та вартості, розподіляти туристів у різних напрямках, підвищувати ефективність усіх учасників цього процесу. Ці маршрути можуть бути як виключно в межах України, так і змішаними на українській та європейській залізницях. На одному маршруті можна використовувати будь-який тип колії (широкий, європейський та вузький). Рекомендується переобладнати потяг на туристичному маршруті в «готель на колесах», не стаціонарний готель, а розсувну кімнату з економ-класу в розкішний «люкс». Якість наданих послуг має бути ближче до Європи, і в цьому напрямку можна створити всі передумови для чесної конкуренції.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Сьогодні туризм є однією з найважливіших галузей світової економіки. Туризм сприяє зростанню доходів бюджету на всіх рівнях, збільшує можливості працевлаштування, залучає внутрішні та іноземні інвестиції. Водночас сучасний розвиток українського туризму характеризується глибокими протиріччями в його організаційній структурі, напрямках розвитку, якісних і кількісних характеристиках. Україна має всі об'єктивні передумови для того, щоб стати однією з найбільших туристичних країн світу. З цієї причини необхідно розробити окремі специфічні вектори розвитку туристичних послуг. Необхідно сформулювати комплекс заходів, спрямованих на розвиток туризму та вихід України на міжнародний ринок туристичних послуг, який безпосередньо включатиме цільові фонди, субсидії, покращення розважальних послуг, розвиток туризму в цілому. Для стимулювання розвитку туристичних підприємств необхідно надавати економічну та фінансову підтримку їх розвитку, удосконалювати кадрове забезпечення, налагоджувати ефективні партнерські відносини між країнами та підприємствами, впроваджувати інновації у розвитку туристичних продуктів та інфраструктури.

Література

1. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р.
2. Атаманчук З. А. Розвиток міжнародного туризму в умовах пандемії COVID-19: тенденції та очікування. Бізнес Інформ. 2020. № 5. С. 94–99. DOI : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-94-99>
3. Панова І. О. Туризм під час пандемії: наслідки та перспективи. Бізнес Інформ. 2020. № 5. С. 226–232. DOI : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-226-232>
4. Михайліченко Г., Клімова А. Світовий туристичний ринок: трансформації після пандемії. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 2. С. 21–37. DOI : [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(109\)02](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(109)02)
5. Мартиненко М. Туристичний бізнес в Україні – проблеми та перспективи. 2017. Бізнес Арена. URL : <https://eopac.org.ua/turystychnyj-biznes-v-ukrayini-problemy-ta-perspektyvy/>
6. Коpecь Г. Р., Кулиняк І. Я. Сучасні напрями розвитку підприємств у сфері туризму в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». 2020. Вип. 4. № 2. С. 37–48.
7. Туристический бизнес в Украине: трудности и перспективы. Информационный портал о финансах и кредитовании. URL : <http://www.dpa.cv.ua/ekonomika/turisticheskij-biznes-v-ukraine-trudnosti-i-perspektivy.html>.
8. Прокопишин-Рашкевич Л. М., Шадурська Б. О., Петрович Й. М. Індустрія туризму в Україні: перспективні напрями та виклики сучасності. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». 2020. Т. 4. № 1. С. 72–82. DOI : <https://doi.org/10.23939/semi2020.01.072>
9. Про туризм : закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
10. Туристичні потоки. Державна служба статистики України. 2017. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm
11. Богуш Д. Міжнародний імідж України: проблеми і перспективи. Всеукраїнська Експертна Мережа. URL : <http://www.experts.in.ua/inform/news/detail.php?ID=81606>
12. Темник І.О. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму. Ефективна економіка : ел. наук. фах. вид. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
13. Цибух В. Туризм в Україні. Економіст. 2014. № 6 (June). С. 35–37.

References

1. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 bereznia 2017 r. № 168-r.
2. Atamanchuk Z. A. Rozvytok mizhnarodnoho turyzmu v umovakh pandemii SOVID-19: tendentsii ta ochikuvannia. Biznes Inform. 2020. № 5. S. 94–99. DOI : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-94-99>
3. Panova I. O. Turyzm pid chas pandemii: naslidky ta perspektyvy. Biznes Inform. 2020. № 5. S. 226–232. DOI : <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-226-232>
4. Mykhailichenko H., Klimova A. Svitovyi turystychnyi rynek: transformatsii pislia pandemii. Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. 2020. № 2. S. 21–37. DOI : [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020\(109\)02](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2020(109)02)
5. Martynenko M. Turystychnyi biznes v Ukraini – problemy ta perspektyvy. 2017. Biznes Arena. URL : <https://eopac.org.ua/turystychnyj-biznes-v-ukrayini-problemy-ta-perspektyvy/>

6. Kopets H. R., Kulyniak I. Ya. Suchasni napriamy rozvytku pidpriemstv u sferi turizmu v Ukraini. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriiia «Problemy ekonomiky ta upravlinnia». 2020. Vyp. 4. № 2. S. 37–48.
7. Turisticheskij biznes v Ukraine: trudnosti i perspektivy. Informacionnyj portal o finansah i kreditovanii. URL : <http://www.dpa.cv.ua/ekonomika/turisticheskij-biznes-v-ukraine-trudnosti-i-perspektivy.html>.
8. Prokopyshyn-Rashkevych L. M., Shadurska B. O., Petrovych Y. M. Industriia turizmu v Ukraini: perspektivni napriamy ta vyklyky suchasnosti. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriiia «Problemy ekonomiky ta upravlinnia». 2020. T. 4. № 1. S. 72–82. DOI : <https://doi.org/10.23939/semi2020.01.072>
9. Pro turizm : zakon Ukrainy. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr>.
10. Turystychni potoky. Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy. 2017. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm
11. Bohush D. Mizhnarodnyi imidzh Ukrainy: problemy i perspektivy. Vseukrainska Ekspertna Merezha. URL : <http://www.experts.in.ua/inform/news/detail.php?ID=81606>
12. Temnyk I.O. Umovy ta chynnyky rozvytku mizhnarodnoho turizmu. Efektyvna ekonomika : el. nauk. fakh. vyd. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
13. Tsybukh V. Turizm v Ukraini. Ekonomist. 2014. № 6 (June). C. 35–37.

Надійшла / Paper received : 16.01.2021

Надрукована / Printed : 10.03.2021